

بیروت

2009

1990

1

۷۵

و.ع.ع.

www.ketab.ir

سفر

بر اساس آموزه‌های قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام

عیسی عیسی زاده

پارلمان اسلامی ایران

نشانی

قسم، خیابان معلم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ
اسلامی، نشر پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
تلفن و دورنگار: ۳۷۸۳۲۸۳۴ - ۰۲۵
ص. پ: ۳۷۱۸۵/۳۶۸۸
کدپستی: ۳۷۱۵۶۱۶۵۹۱
مراکز بخش

قسم، میدان شهید، تلفن و دورنگار
۳۷۸۳۲۸۳۴ - ۰۲۵، تهران، خیابان انقلاب،
روبروی درب دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده،
طبقه همکف واحد ۳۱۲، تلفن: ۶۶۹۵۱۵۳۴
وب گاه: www.pub.isca.ac.ir
رایانه: nashir@isca.ac.ir
فروشگاه مجازی نشر
www.shop.isca.ac.ir
فروشگاه نشر دیجیتال
www.pajooahaan.ir
همه حقوق برای ناشر محفوظ است

سفر

بر اساس امورهای قرآنی و اهل بیت (ع)
عیسی عیسی زاده
ناشر
پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی وابسته
به دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
پهنا
پژوهشگاه فرهنگ و معارف قرآنی
سرو استار
محمدباقر استاری
وبر استار
موسی یوریاقرانی
لینوگرافی، چاپ و صحافی
چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب
چاپ اول: پاییز ۱۳۹۷
شمارگان: ۱۰۰۰
قیمت: ۶۵۰۰ تومان
عنوان: ۴۷۴؛ مسلسل: ۷۵۹

فهرست مطالب

۱۱	سخنی با خواننده
۱۵	مقدمه
۱۷	تعریف سفر (مسافرت)
۱۷	اهمیت سفر
۱۹	اقسام سفر
۲۰	احکام سفر
۲۰	اهداف سفر
۲۰	۱. خداشناسی
۲۰	۲. معادشناسی
۲۱	۳. عبرت آموزی
۲۱	۴. دانش افزایی
۲۲	۵. به دست آوردن روزی
۲۳	آثار سفر
۲۳	۱. شادابی و رفع اندوه
۲۳	۲. پیدا کردن دوست شایسته
۲۴	۳. شناخت بهتر اطرافیان
۲۴	۴. آشنایی با فرهنگ ها

۵. بهره‌مندی از سلامتی ۲۴
- آداب سفر ۲۴
۱. آداب پیش از سفر ۲۵
- الف) وصیت کردن ۲۵
- ب) خداحافظی ۲۵
- ج) انتخاب روز مناسب ۲۶
- د) انتخاب زمان مناسب ۲۷
- هـ) تهیه زاد و توشه ۲۸
- و) وضوگرفتن ۲۹
- ز) دعا و دن ۲۹
- ح) خواندن نماز ۳۱
- ط) خواندن بعضی از سوره‌های قرآن ۳۲
- ی) پرداخت صدقه ۳۲
- ک) همراه داشتن لوازم مورد نیاز ۳۳
- ل) توجه به حفاظت از دین و نماز ۳۴
- م) انتخاب همسفر مناسب ۳۴
۲. آداب هنگام سفر ۳۴
- الف) گفتن ذکر ۳۴
- ۱) هنگام سوارشدن بر مرکب ۳۴
- ۲) هنگام طی مسیر ۳۵
- ۳) هنگام گم کردن راه ۳۵
- ۴) هنگام سفر به تنهایی ۳۵
- ۵) هنگام رسیدن به اماکن خطرناک ۳۶
- ب) خواندن دعا ۳۶

- ۱) هنگام رسیدن به مقصد ۳۶
- ۲) هنگام دیدن شهر ۳۶
- ج) باخبرکردن خانواده از برگشت در شب ۳۷
- د) رعایت حقوق مرکب ۳۷
- هـ) همراهداشتن انگشتر عقیق ۳۸
- و) همراهداشتن تربت امام حسین (ع) ۳۸
- ز) مواظبت از هزینه سفر ۳۹
- ح) استفاده از اشعار مناسب ۳۹
- ط) پرهیز از استراحت در اماکن خطرناک ۳۹
- ی) ارتباط با خانواده ۴۰
- ک) تهیه سوغات ۴۰
- ل) تعجیل در بازگشت ۴۱
۳. آداب بازگشت از سفر ۴۱
- الف) گفتن ذکر ۴۱
- ب) خواندن نماز ۴۱
- ج) دیدار کودکان ۴۲
- سفر گروهی ۴۲
- ویژگی‌های همسفر ۴۳
۱. همفکر و هم‌شان‌بودن ۴۱
۲. زینت‌بودن ۴۲
۲. داشتن اصالت خانوادگی ۴۵
۴. برخورداری از امکانات سفر ۴۵
۵. صالح‌بودن ۴۵
۶. تعداد مناسب ۴۶

۴۶	آداب سفر گروهی
۴۶	۱. انتخاب مدیر
۴۷	۲. بخشش توشه به همراهان
۴۷	۳. مشارکت در هزینه
۴۷	۴. مشارکت در کارها
۴۹	۵. یاری کردن ناتوان
۵۰	۶. رازداری
۵۰	۷. شوی مناسب
۵۰	۸. پرهیز از کبروی
۵۱	۹. همراهی با همسفر بیمار
۵۱	۱۰. بدرقه و مشیعت همسفر
۵۲	۱۱. خوش اخلاقی
۵۲	۱۲. خوش رویی
۵۲	۱۳. گوش سپاری به بزرگتر
۵۳	۱۴. اجابت کردن دعوت
۵۳	۱۵. یاری کردن دیگران
۵۳	۱۶. مهربانی با همراهان
۵۳	۱۷. اذن از سرپرست
۵۴	۱۸. اطلاع رسانی به همسفران
۵۴	سفر زیارتی
۵۵	آداب سفر زیارتی
۵۵	۱. توبه کردن
۵۵	۲. پاک کردن اموال
۵۶	۳. طلب حلیت

۵۶.....	۴. غسل کردن.....
۵۶.....	۵. روزه گرفتن.....
۵۷.....	۶. خوش اخلاقی با همراهان.....
۵۷.....	۷. آگاهی به احکام و آداب زیارت.....
۵۸.....	۸. پرهیز از سخن و شوخی زیاد.....
۵۸.....	۹. زیاد به یاد خدا بودن.....
۵۸.....	۱۰. زود برگشتن.....
۵۸.....	۱۱. همراه داشتن بهترین توشه غذایی.....
۵۹.....	۱۲. صبر کردن.....
۵۹.....	۱۳. ولیمه دادن.....
۵۹.....	۱۴. دعا کردن.....
۶۰.....	۱۵. کمک کردن به همراهان.....
۶۰.....	حق مسافر.....
۶۰.....	۱. دعا کردن هنگام بدرقه.....
۶۱.....	۲. استقبال رفتن.....
۶۱.....	۳. کمک کردن.....
۶۲.....	۴. همراهی و پرستاری.....
۶۲.....	۵. رازداری.....
۶۲.....	کتابنامه.....
۶۷.....	نمایه فرهنگنامه‌ای.....

سخنی با خوفناک

قال رسول الله: (أَنْتِ أَرْكَ فَيْكُمْ الثَّقَلَيْنِ، كِتَابَ اللَّهِ وَعِترَتِي أَهْلَ بَيْتِي وَإِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ) إِنَّكُمْ لَنْ تَصِلُوا مَا اتَّبَعْتُمُوهُمَا وَاسْتَمْسَكْتُمْ بِهِمَا».

تکامل انسانی از مهم ترین رسالت های پیامبران است. بشر زمانی به قله های تکامل خواهد رسید که زندگی اش در عرصه ایمان و عمل توحیدی گردد و دستیابی به چنین زندگی هنگامی فراهم خواهد شد که سبک و شیوه زندگی در حوزه های گوناگون فردی و اجتماعی بر پایه های مستحکم ایمان و باورهای درونی استوار گردد و زمینه تجلی عینی آموزه های روحانی در آن فراهم شود.

پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن با همت پژوهشگران فرهیخته و بهره گیری از آموزه های نورانی قرآن و اهل بیت (علیهم السلام) تلاش کرده است با تدوین

۱. همانا در میان شما دو چیز گرانبها را [به امانت] گذاشتم، کتاب خدا و عترت اهل بیت، همانا این دو از هم جدا نمی شوند تا در کنار حوض کوثر بر من وارد شوند و شما تا زمانی که از این دو پیروی می کنید و به این دو تمسک می جوید هرگز گمراه نمی شوید. (محمد بن حسن طوسی؛ امالی؛ ص ۵۴۸).

فرهنگ‌نامه سبک زندگی، کاربردی‌ترین اطلاعات را در موضوعات مرتبط با حوزه‌های گوناگون فردی، خانوادگی، اجتماعی و محیط زیست در اختیار علاقه‌مندان قرار دهد.

در میان مدخل‌های این فرهنگ‌نامه، برخی از موضوعات کاربرد فرهنگی ویژه‌ای دارند و عموم افراد جامعه به صورت گسترده با آن سروکار دارند؛ از این رو به منظور ارتقا و تقویت سبک زندگی اسلامی، شایسته است آموزه‌های دینی مربوط به این گونه موضوعات علاوه بر ارائه در فرهنگ‌نامه، به صورت کتابچه‌های مستقل در اندازه‌هایی که حمل و مطالعه آن آسان باشد، نیز

در اختیار علاقه‌مندان قرار گیرد؛ بر همین اساس در اثر پیش‌رو شاخصه‌های سبک سفر (سافرت) از آموزه‌های قرآن و اهل بیت (علیهم‌السلام) تهیه شده و در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد. امید آنکه تهیه این گونه آثار قدمی باشد در پاسخگویی به دغدغه‌های تمام معظّم رهبری درباره سبک زندگی اسلامی که فرمودند: «جهت‌گیری پژوهش‌های قرآنی باید به سمت عینیت‌بخشی دستورات قرآن در جامعه و زندگی مردم باشد».^۱

شایسته است در پایان از حمایت‌های ریاست محترم دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم جناب حجت‌الاسلام والمسلمین آقای دکتر واعظی و ریاست محترم پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی جناب حجت‌الاسلام والمسلمین آقای دکتر لک‌زایی و از طراح و مجری فرهنگ‌نامه سبک زندگی، حجت‌الاسلام والمسلمین عیسی عیسی‌زاده، مدیرگروه فرهنگ‌نامه‌های قرآنی که تدوین این اثر را بر عهده داشتند، تشکر و قدردانی کنم؛ همچنین از شورای علمی فرهنگ‌نامه، حجج اسلام آقایان حمیدرضا مطهری، محمد عالم‌زاده

۱. سخنرانی در جمع قرآن‌پژوهان؛ ۸۸/۷/۲۷.

نوری، محمدعلی خادمی، علیرضا فجری، علیرضا انصاری، محمد
سحرخوان، ناظران پروژه آقایان حجت الاسلام عباس کوثری و دکتر محمد
کاویانی و کارشناس اجرایی آقای عابدینی نیز نشر پژوهشگاه علوم و فرهنگ
اسلامی که آماده سازی فنی و فرایندی و چاپ و نشر اثر حاضر را بر عهده
داشته و دارد، سپاسگزاری نمایم.^۱

محمدصادق یوسفی مقدم
رئیس پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن

۱. شایان ذکر است که کلید راهیابی به عناوین موضوع سفر و سیاحت از فرهنگ قرآن در پایان این اثر
ضمیمه شده است.

مقدمه

سبک زندگی هر جامعه، نمای ظاهری و آشکار هویت آن جامعه است و جامعه‌ای می‌تواند دستاوردهای اینولوژیک و جهان‌بینی خود را به نمایش بگذارد که سبک زندگی آن متناسب با باورها و ارزش‌هایش شکل گرفته باشد. جامعه کنونی ما به علت تأثیرپذیری از فرهنگ غرب از یک سو و تحت تأثیر زندگی قبل از انقلاب اسلامی از سوی دیگر، متأسفانه نتوانسته است میان باورهای اصیل اسلامی و سبک زندگی خود در حوزه‌های گوناگون فردی و اجتماعی، ارتباطی عمیق و تنگاتنگ ایجاد کند و از داشتن سبک زندگی اسلامی به معنای واقعی محروم مانده و نتوانسته است از موهبتی ارزشمند عقاید و باورهای دینی خویش در عرصه رفتار و سبک زندگی بهره‌مند گردد. مقام معظم رهبری با درک صحیح از این وضعیت نگران‌کننده جامعه فرمود: باید آسیب‌شناسی شود که چرا ما در این حوزه (سبک زندگی اسلامی) که بخش حقیقی و اصلی تمدن است، پیشرفت نکردیم. ایشان برای اصلاح جامعه از آسیب‌های یادشده و دستیابی به زندگی بر اساس سبک اسلامی فرمود: «هدایت قرآن را باید در زندگی خود حاکم کرد. ما بحمدالله هم قرآن را داریم و هم کلمات اهل بیت (علیهم‌السلام) را داریم، "انی تارک فیکم الثقلین". باید از

اینها استفاده کنیم و جامعه را بر اساس اینها شکل دهیم.^۱ «اگر در جوامع بشری قرآن حاکم باشد، هم سعادت دنیا هست، هم علو معنوی هست؛ راه سلامت را، راه امنیت را، راه امنیت روانی را قرآن به روی ما باز می‌کند؛ راه عزت را قرآن به روی ما باز می‌کند؛ راه زندگی درست را و سبک زندگی سعادت‌آمیز را قرآن به روی ما باز می‌کند».^۲

یکی از موضوعات مهمی که با بهره‌گیری از معارف نورانی قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام می‌توان شاخصه‌های ارزشمندی برای سبک آن به جامعه ارائه نمود، سفر (مسافرت) است که متأسفانه به جهت رعایت نکردن آن شاخصه‌ها، آسیب‌های فراوانی در آن به وجود آمده است. در پژوهش حاضر تلاش شده است تا توصیه‌های مسافری که در آموزه‌های قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام وارد شده است، در اختیار علاقه‌مندان قرار گیرد.

عبدی عیسی‌زاده

پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن

عضو هیئت علمی و مدیرگروه فرهنگ‌نامه‌های قرآنی

۱. سخنرانی در جمع جامعه قرآنی کشور؛ ۹۲/۴/۱۹.

۲. سخنرانی در جمع قاریان قرآن؛ ۹۲/۳/۱۸.